

SZKOŁA PODSTAWOWA
IM. KAWALERÓW
ORDERU UŚMIECHU
W DĄBRÓWCE

Dziecko w sieci

Jaki jest problem?

Współczesne dzieci wczesnie rozpoczynają przygodę z nowymi technologiami. Sytuacja ma miejsce już na wczesnym etapie dzieciństwa czyli w momencie, gdy nie potrafią jeszcze czytać, a nawet dobrze się wysławiać.

Coraz częściej można spotkać się z faktem, że zaraz po nauce chodzenia, kolejnym elementem wprowadzanym w świat współczesnych dzieci są urządzenia aktywne w postaci smartfonu czy tabletu.

Powody takiego zachowania rodziców są różne. Niektórzy rodzice uznają, że dziecko powinno mieć styczność z nowymi technologiami już od najmłodszych lat. Słychać również argumenty takie, że są wymagania środowiskowe np. środowisko uczniowskie, rówieśnicze. W najgorszym przypadku zdarzają się sytuacje, że rodzice decydują się na zakup np. smartfona dla świętego spokoju, gdyż dziecko będzie miało wówczas zajęcie.

Warto jednak pamiętać, mózg dziecka nie są obojętny na kontakt z multimedialnymi urządzeniami. Dzieci wchodzi w interakcję zarówno z samym urządzeniem, jak i z różnego rodzaju aplikacjami. Dostęp do aplikacji, które są adresowane do najmłodszych użytkowników jest ogromny.

W procesie rozwojowym dziecka następuje zmiana aktywności w sieci. Kiedy dziecko nabywa umiejętność czytania i pisania, wówczas przestaje interesować się wyłącznie aplikacjami czy grami. Jest to moment, kiedy nasze dziecko zaczyna powoli poznawać różne zakątki świata Internetu.

- ▶ W tym miejscu zaczyna się problem a zagrożenia w sieci stają się realne.

Szkodliwe treści

Szkodliwe treści to materiały, które mogą mieć negatywny wpływ na rozwój i psychikę dzieci i młodzieży. Dzieci mogą na nie trafić celowo lub przypadkowo, np. poprzez mylne wyniki wyszukiwania, spam czy reklamę.

Do szkodliwych treści zazwyczaj zalicza się:

- ▶ treści pornograficzne, w tym materiały prezentujące relacje seksualne z wykorzystaniem przemocy oraz nietypowe i dewiacyjne zachowania seksualne;
- ▶ treści prezentujące przemoc i okrucieństwo, np. w filmach bądź brutalnych grach komputerowych;
- ▶ treści promujące zachowania autodestrukcyjne – samookaleczenia lub samobójstwa, bądź zachowania szkodliwe dla zdrowia, np. wyniszczające diety (tzw. ruch pro-ana), zażywanie narkotyków lub dopalaczy;
- ▶ treści dyskryminacyjne, nawołujące do wrogości lub nienawiści wobec różnych grup społecznych, narodowościowych, religijnych lub osób.

Wpływ szkodliwych treści na dzieci

- ▶ Kontakt ze szkodliwymi materiałami często powoduje wystąpienie wysokiego poziomu negatywnych emocji oraz zaburza prawidłowy rozwój i obniża poczucie bezpieczeństwa dziecka.
- ▶ Pornografia oglądana przez dzieci i młodzież może kształtować w nich fałszywe poglądy na sferę seksualności i stanowić wypaczoną edukację seksualną. Wyniki badań potwierdzają, że częsty kontakt dzieci z tego rodzaju treściami może prowadzić do problemów w sferze seksualności w późniejszym wieku.
- ▶ Wyniki wielu badań potwierdzają także, że kontakt z przekazami pełnymi przemocy, np. poprzez gry komputerowe, może mieć negatywny wpływ na psychikę dzieci i prowadzić do większej tolerancji na przemoc lub wręcz agresji.

Jak wielki jest ten problem?

Trudno wyobrazić sobie dzisiejszy świat bez Internetu. Większość ludzi jest co do tego stwierdzenia zgodna. W ostatnim czasie nasila się wzrost użytkowania Internetu przez dzieci i młodzież.

Podczas zajęć prowadzonych przeze mnie w szkole nt. „Bezpiecznej ilości czasu spędzonego w Internecie” zwrócono uwagę, że:

- **w klasach 4-5: uczniowie spędzają od 7 do 9 godzin dziennie przed urządzeniami umożliwiającymi dostęp do Internetu;**
- **w klasach 6: uczniowie spędzają od 9 do 12 godzin dziennie;**
- **W klasach 7-8: uczniowie spędzają od 12 do 16 godzin dziennie;**

Warto dodać, że w powyższej obserwacji wliczone są zajęcia lekcyjne on-line. Tendencja względem wieku jest wzrostowa. Wynika to z zakresu materiału szkolnego. Jednakże im starsza grupa uczniów tym większe przywiązanie do Internetu. W klasach młodszych uczniowie byli gotowi na eksperyment warunkujący zawieszenie dostępu do sieci na okres dwóch tygodni. W starszej grupie uczniów było to niemożliwe. Liczne badania pokazują, że z Internetu korzysta 9 na 10 badanych młodych respondentów. Tu także odsetek wzrasta wraz z wiekiem dzieci (7-9 lat – 76,5 proc., 10-13 lat – 94,7 proc., 13-15 lat – 100 proc.).

Ponad 29 proc. chłopców i 21 proc. dziewczynek w wieku od 9 do 17 lat w ciągu roku choć raz miało kontakt z materiałami związanymi z seksem – wynika z badania EU Kids Online 2018.

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę podaje, że 21 proc. dzieci w wieku 11–12 lat zetknęło się z materiałami pornograficznymi i seksualizującymi. Co najmniej raz w tygodniu kontakt z nimi miało 6 proc. ankietowanych. 61 proc., które zetknęło się z pornografią, było tym zaniepokojone.

Statystyki zapewne są jeszcze gorsze, gdyż badania nie obejmują dzieci młodszych.

Jak wielki jest ten problem?

Pandemia koronawirusa i edukacja zdalna mogą przyczyniać się do częstszego kontaktu młodych użytkowników Internetu ze szkodliwymi treściami.

Spędzając czas w domu, mają oni większe szanse na potencjalne zetknięcie się z nimi. Najczęściej (92 proc.) dochodzi do tego w Internecie.

Często jest tak, że dziecko trafia na strony pornograficzne przez pomyłkę (58% badanych). Nierzadko zdarza się, że dziecko takie trafi na nieodpowiednią stronę internetową z ciekawości.

W grach czy na średnio bezpiecznych stronach mogą pojawiać się reklamy kierujące do pornografii. Dzieci mogą też – przypadkiem – wpisać zły adres strony. Mogą im to również pokazać rówieśnicy (84 proc.). Jest to też – w ich mniemaniu – dobry sposób zaimponowania kolegom. Te tematy zawsze wywołują poruszenie i duże emocje. Z kolei starsze dzieci, nastolatki, sięgają po pornografię, by zdobyć wiedzę na temat seksualności (19 proc.) – niestety, niesłuszną i odbiegającą od realiów.

Jak wielki jest ten problem?

Pornografia bardzo mocno stymuluje mózg. Układ nerwowy dzieci i młodzieży nie jest jeszcze na tyle dojrzały, by sobie z tym poradzić.

Taki bodziec powoduje wyrzut dopaminy wpływającej na lepsze samopoczucie, zadowolenie.

Człowiek przyzwyczaja się do takiego jej poziomu, układ nagrody w mózgu się rozregulowuje. Następuje potrzeba "więcej i więcej". Dzieci i młodzież łatwiej wpadają w taką pułapkę, mogą łatwiej utracić kontrolę.

Warto dodać, że stymulacja pornografią daje sześć razy większy wyrzut dopaminy niż np. kupno nowego samochodu.

Dziecko dzięki smartfonowi ma możliwość szybko zamienić zły nastrój na dobry. Dzieci bardzo szybko odkrywają, że niedostateczną ocenę czy konflikty z rówieśnikami mogą zrównoważyć pornografią.

Działanie dopaminy szczególnie omawiano z uczniami klas 4-8. Świadomość uczniów o wpływie dopaminy pozwoli im chociażby kontrolować siebie, sytuację. Szczególnym hasłem jest fakt, że dopamina działa „TU I TERAZ”, dlatego zachodzi ciągła potrzeba np. grania na komputerze, przeglądania Internetu itd.

Potrzebna jest reakcja rodzica!

- ▶ **Połowa rodziców** biorących udział w badaniu ankietowych prowadzonym przez Urząd Komunikacji Elektronicznej zadeklarowała, że stosuje kontrolę rodzicielską w kontekście korzystania przez dziecko z Internetu.
- ▶ Najczęściej wymieniają „ustalone wspólnie z dzieckiem zasady korzystania z Internetu” oraz „rozmowę z dzieckiem o jego doświadczeniach w sieci”.
- ▶ Co trzeci rodzic stosuje programy do kontroli rodzicielskiej oraz konfiguruje ustawienia bezpieczeństwa w urządzeniach, z których korzysta dziecko.

Potrzebna jest reakcja rodzica!

To gdzie jest ta
druga połowa rodziców?

Ustal zasady korzystania z sieci

Zasady muszą być dostosowane do wieku dziecka. Ważne, żeby nie poprzestać na jednorazowej rozmowie. Do tematu zasad użytkowania Internetu i bezpieczeństwa w nim należy wracać, jeśli tylko pojawi się ku temu okazja w codziennej rozmowie. Warto zachęcać dziecko do zadawania pytań, rozwiewać jego wątpliwości, tłumaczyć, dlaczego decydujemy się na pewne ograniczenia. Ważne, żeby dziecko miało świadomość, że dbamy o jego bezpieczeństwo.

Dążmy do tego, by było przekonane o tym, że zawsze może zwrócić się do nas w sytuacjach dla siebie trudnych lub gdy będzie miało poczucie zagrożenia.

Ustal zasady korzystania z sieci

▶ Zasada nr 1:

- ▶ Najmłodsze dzieci powinny korzystać jedynie z pozytywnych i bezpiecznych treści (strony, aplikacje, gry) wskazanych przez rodziców. Z czasem warto brać pod uwagę propozycje nowych treści spośród wskazywanych przez dzieci, każdorazowo je weryfikując. Po wprowadzeniu takiej zasady warto porozmawiać z dzieckiem na temat nieodpowiednich treści online – w sposób adekwatny do jego wieku należy je poinformować, że w sieci można trafić na materiały prezentujące seks, przemoc, wulgaryzmy. Trzeba zaznaczyć, że nie są to treści przeznaczone dla dzieci i że oczekujemy, iż dziecko nas poinformuje w razie kontaktu z nimi.

Ustal zasady korzystania z sieci

▶ Zasada nr 2:

- ▶ Czas korzystania z sieci powinien być ograniczony. Zaleca się, by dzieci w wieku wczesnoszkolnym nie korzystały z urządzeń ekranowych dłużej niż dwie godziny dziennie. Dobrym pomysłem jest ustalenie dnia lub dni, np. weekendu, bez Internetu.

Ustal zasady korzystania z sieci

▶ Zasada nr 3:

- ▶ Dzieciom w wieku przedszkolnym należy towarzyszyć podczas korzystania z sieci. Jeśli dzieci są starsze, warto jako rodzic mieć możliwość wglądu w ekran komputera czy urządzenia mobilnego, z którego korzystają. Przy okazji warto zainteresować się aktywnościami dziecka online i nawiązać na ten temat rozmowę.

Ustal zasady korzystania z sieci

▶ Zasada nr 4:

- ▶ Najmłodsze dzieci nie powinny samodzielnie korzystać z wyszukiwarek, portali społecznościowych i innych serwisów dających nieograniczony dostęp do treści (zdjęć, filmów, tekstów). Stopniowe wprowadzanie takich możliwości powinno odbywać się pod kontrolą rodziców i z uwzględnieniem ograniczeń wiekowych narzucanych przez serwisy. Warto takie sytuacje wykorzystać do edukacji dziecka w zakresie skutecznego i bezpiecznego poszukiwania treści, poszerzając jego wiedzę na temat nieodpowiednich treści. Dobrze, gdy podczas swobodnych rozmów z dzieckiem wprowadzimy pojęcie ograniczonego zaufania do treści online.

Ustal zasady korzystania z sieci

▶ Zasada nr 5:

- ▶ Najmłodsze dzieci nie powinny samodzielnie korzystać z komunikatorów czy portali społecznościowych. Ewentualne kontakty online powinny być ograniczone do znanych osób i odbywać się pod kontrolą rodziców. Zakazów należy poprzedzić rozmową na temat zagrożeń związanych z kontaktami z nieznajomymi.

Ustal zasady korzystania z sieci

▶ Zasada nr 6:

- ▶ Dzieci nie powinny publikować samodzielnie w sieci treści, szczególnie prywatnych informacji, filmów, zdjęć. Taki zakaz powinien być połączony ze zwróceniem dziecku uwagi na zagrożenia związane z publikacją wizerunku i prywatnych informacji.

Ustal zasady korzystania z sieci

▶ Zasada nr 7

- ▶ Należy umówić się z dzieckiem, że za każdym razem kiedy trafi na nieodpowiednie treści lub cokolwiek innego je w sieci zaniepokoi, natychmiast nas o tym poinformuje. Kiedy dziecko zgłasza kontakt z nieodpowiednimi treściami, warto rozpoznać, co się wydarzyło, pochwalić je za poinformowanie o takim zdarzeniu. Jeżeli dziecko jest zaniepokojone, trzeba wytłumaczyć mu sytuację, zastanowić się, jak zmniejszyć prawdopodobieństwo podobnych okoliczności w przyszłości.

Dobór stron internetowych, aplikacji czy gier – czyli niezwykle ważne zadanie dla rodziców

- ▶ Zasoby internetowe udostępniane dzieciom muszą być wolne od szkodliwych treści, czyli przemocy, wulgaryzmów, erotyki. Należy się również upewnić, czy nie dają one dostępu do takich treści np. poprzez linki czy bannery.
- ▶ Należy udostępniać dzieciom treści z wiarygodnego źródła, stworzone z myślą o młodym odbiorcy.
- ▶ Estetyka, sposób prezentowania informacji, nawigacja po serwisie, grze czy aplikacji powinny być przyjazne i zrozumiałe dla dziecka.
- ▶ Udostępniane dzieciom treści powinny łączyć zabawę z edukacją i rozwojem – angażować je w aktywności plastyczne, muzyczne, rozwijać wyobraźnię, poszerzać wiedzę.
- ▶ Należy zwrócić uwagę, czy serwis zapewnia ochronę prywatności użytkownika – kluczowe jest zadbanie o bezpieczeństwo danych i wizerunku dziecka.

Dobór stron internetowych, aplikacji czy gier – czyli niezwykle ważne zadanie dla rodziców

- ▶ W poszukiwaniu pozytywnych treści warto skorzystać z popularnych wyszukiwarek (np. Google) – wpisanie odpowiedniego hasła np. „aplikacje dla dzieci”, „strony dla dzieci” lub nazwy konkretnej gry czy aplikacji pozwoli zapoznać się z informacjami od dystrybutorów oraz opiniami innych internautów. Jeśli wpiszemy nazwę gry, serwisu czy aplikacji w serwisie YouTube, z dużym prawdopodobieństwem trafimy na film prezentujący ich działanie.
- ▶ Dla rodziców chcących świadomie kupować gry dla dzieci pomocny jest system klasyfikacji gier PEGI. W jego ramach na pudełkach gier zamieszczane są etykiety wskazujące na minimalny dopuszczalny wiek, po osiągnięciu którego można korzystać z gry, jak również ostrzegające przed pojawiającymi się w niej niebezpiecznymi treściami. Informacje o ocenie danej gry w systemie PEGI znaleźć można również w Internecie na stronie www.pegi.info

Klucz do sukcesu

**ROZMOWA Z DZIECKIEM
O JEGO
DOŚWIADCZENIACH
W SIECI**

ROZMOWA Z DZIECKIEM O JEGO DOŚWIADCZENIACH W SIECI

- ▶ Dobry kontakt z dzieckiem, czas na rozmowę i zainteresowanie jego doświadczeniami są niezwykle ważne do rozwoju dziecka. Zapewniają mu poczucie bezpieczeństwa. Jeżeli w świecie dziecka pojawiają się urządzenia elektroniczne i Internet, to ważne, żeby również one były tematem rozmów z nim. Dzięki temu będziemy na bieżąco z doświadczeniami dziecka, poznamy jego preferencje, zobaczymy efekty jego aktywności online, damy mu szansę na pochwalenie się osiągnięciami (ważne, żeby je zauważać i doceniać). Rozmowa o doświadczeniach online będzie pomocna w zauważeniu niepokojących zdarzeń – również tych związanych z kontaktem z niebezpiecznymi treściami.

ROZMOWA Z DZIECKIEM O JEGO DOŚWIADCZENIACH W SIECI

- ▶ Jeżeli dowiemy się, że dziecko miało kontakt z pornografią czy scenami przemocy, nie wpadajmy w panikę. Ważne, żeby nie oceniać ani nie obwiniać dziecka za takie zdarzenia. Wyniki badań pokazują, że zdecydowana większość dzieci nie podzieliłaby się z rodzicami niepokojącymi zdarzeniami w sieci właśnie dlatego, że boją się oceny i konsekwencji (np. pozbawienia dostępu do Internetu).
- ▶ Ważne jest więc, żeby spokojnie ustalić okoliczności zdarzenia. Jeżeli kontakt z nieodpowiednimi treściami wprowadził dziecko w zakłopotanie, należy wytłumaczyć mu sytuację, w której się znalazło. Ważne, żeby nie pozostawiać pytań dziecka bez odpowiedzi.
- ▶ W przypadku scen filmowych czy fragmentów gier, które przstraszyły dziecko, należy wytłumaczyć mu, że to fikcja, że nikomu nie stała się krzywda.
- ▶ W przypadku kontaktu z erotyką i pornografią na miarę wieku dziecka należy wytłumaczyć mu koncept seksu i przekazać, że materiały, które widziało, przeznaczone są dla dorosłych.
- ▶ Następnie należy się zastanowić, jak unikać podobnych sytuacji – zainstalować oprogramowanie filtrujące, wyeliminować szkodliwe gry, poinstruować dziecko, jakich aktywności w sieci unikać itd.
- ▶ Jeżeli dziecko opowiada o kontakcie ze szkodliwymi treściami poza domem – w szkole, domu rówieśników, należy porozmawiać o tej sytuacji z wychowawcą czy rodzicami kolegów dziecka.
- ▶ Należy też być wyczulonym na sytuacje, w których ktoś prezentuje dziecku takie treści. Pomocni w interwencji mogą być konsultanci bezpłatnej linii 800 100 100.

Konfiguracja ustawień bezpieczeństwa w smartfonie/tablecie

- ▶ Udostępniając dziecku urządzenie z dostępem do Internetu, należy odpowiednio skonfigurować ich system operacyjny. Dzięki temu spowodujemy znaczne ograniczenie dostępu do szkodliwych treści. W przypadku tabletów i smartfonów z systemem Android warto odpowiednio skonfigurować Google Play, przeglądarkę oraz aplikację serwisu YouTube. W nowszych wersjach systemu istnieje także możliwość stworzenia profilu ograniczonego, który będzie stanowił bezpieczną przestrzeń dla dziecka.
- ▶ Link do ustawień dla urządzeń z systemem Adroid: <https://youtu.be/K8--mztOu9s>

Konfiguracja ustawień bezpieczeństwa w smartfonie/tablecie

- ▶ Właściciele urządzeń mobilnych z systemem iOS (iPad, iPhone) mogą ograniczyć dziecku dostęp do wybranych treści, korzystając z funkcji „Czas przed ekranem”, która znajduje się w ustawieniach ogólnych. Określimy tam m.in. ograniczenie wiekowe dotyczące wyświetlanych filmów oraz używanych programów, ograniczenia czasowe przed ekranem itd.
- ▶ Urządzenie powinno być ustawione na rodzica, a dopiero później na dziecko. W pierwszej kolejności zakładamy konto dziecka podając datę urodzenia i następnie system przekierowuje na rodzica, który podejmuje dalsze działania.

SZKOŁA PODSTAWOWA
IM. KAWALERÓW
ORDERU UŚMIECHU
W DĄBRÓWCE

Dziękuję za uwagę

pedagog szkolny – Paweł Pożarycki

- ▶ W prezentacji wykorzystano materiały z:
 - ▶ www.dzieckowsieci.pl
 - ▶ „Kontakt dzieci i młodzieży z pornografią. Raport z badań” Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2017;
 - ▶ „Problematyczne używanie Internetu przez młodzież. Raport z badań”, Warszawa 2019;
 - ▶ „Polskie badania EU Kids Online 2018” – Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2019;